

Отже, пермакультура, є вищою організацією взаємодії людини і природи, в якій людина розумно керує наявними ресурсами, не завдаючи шкоди довкіллю, а натомість отримує екологічну чисту продукцію та гармонійне життя. Філософські концепції та принципи, етичні правила пермакультури, що тісно переплітаються з концепцією сталого розвитку, дають право називати пермакультуру одним, і чи не найважливішим, методом досягнення збалансованого і справедливого співіснування суспільства і природи.

Список використаних джерел

1. Пермакультура та полікультури. ГС «Пермакультура в Україні»: веб-сайт. URL: <https://www.permaculture.in.ua/index.php/uk/about-us-ua/pro-nas-ua/35-polycultures/102-permakultura-ta-polikultury> (дата звернення: 20.11.2021)
2. Синиціна К. Пермакультура. *Лабораторія соціальних інновацій*. URL: <http://www.cw.ru/analytics/1/view/81/> (дата звернення: 20.11.2021)
3. Хольцер З. Пермакультура Зеппа Хольцера. Практичне застосування для саду, городу та сільського господарства. Частина 1. перекл. з нім. Зеніна С. Орел. 2009. 160 с.

Бунак Д. В., здобувач ступеня доктора філософії 1 року навчання
Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ФЕНОМЕН ТОТАЛІТАРИЗМУ: КОНФОРМІЗМ ЧИ ЕКСТРЕМІЗМ?

Джорджу Орвеллу належать слова: «Якщо вам потрібен образ майбутнього, уявіть чобіт, що топче обличчя людини – вічно». Ця гостра фраза якнайкраще ілюструє життя в тоталітарному суспільстві. І хоча, здавалося б, в ХХІ сторіччі, коли в більшості розвинених країн пропагують цінності демократії і ліберальності, репресивних систем бути не може, і все ж ми знаємо велику кількість країн з жорсткою диктатурою. А останні події показали, що навіть держави, які формально вважають себе демократичними, насправді сповідують, якщо не імперіалістичні, то авторитарні й тоталітарні ідеї.

Роздумуючи над тим, чому така дійсність можлива, неминуче приходиш до висновку, що це бажання самого суспільства жити без свобод і під тотальним контролем. Конформізм в тій чи іншій мірі притаманний багатьом людям. Якщо ти не маєш цілі, не знаєш, чого хочеш і як отримати схвалення, то варіант слідувати правилам, прописаним кимось «великим, сильним і розумним», виглядає привабливо. Він дарує комфорт і звільняє від необхідності брати на себе відповідальність за свої рішення.

Такі розклади ідеально підходять тоталітарній державі: люди хочуть контролю – держава контролює. Люди хочуть кумира – держава дає їм «вождя». Якщо є незгодні, то частину з них доведеться усунути. Але переважна кількість людей передумає просто під тиском більшості — якщо всі твої знайомі називають чорне білим, з великою вірогідністю ти подумаєш, що вони знають краще, і почнеш розділяти їх думку.

І так людина стає співучасником режиму, який їй загрожує.

В такій ситуації на арену виходять нонконформісти-самітники. Яскрава, харизматична особистість здатна перетягнути на свою сторону велику кількість людей, достукатись до тих, хто ще не зовсім втратив себе під дією пропаганди і залякування. Але така роль небезпечна: держава зробить все, щоб позбутись сильної опозиції, очорнити їх імена і зробити розправу максимально жорстокою, «щоб іншим не кортіло».

Коли ситуація доходить до «точки кипіння», набувають популярності екстремістські рухи. Екстремісти та радикали завжди є в будь-якій державі, але вони набирають сили і примножують прибічників, якщо суспільна криза стає занадто гострою. Відповіддю на репресії керівництва держави є протести, заворушення, замахы, вбивства і теракти. Діяльність екстремістських угруповань може призвести до повстань, революцій і громадянських воєн. Не важливо, буде така діяльність успішною чи ні, ситуація в державі дестабілізується і режим може похитнутись і пасти. Але в той же час, життя пересічних людей дестабілізується також, що не робить екстремізм «здоровим» способом оновлення влади.

Суспільство можна порівняти з екосистемою, що має важелі для саморегуляції: при занадто сильному перекосі в бік однієї сили, на протидію їй з'явиться інша сила. Тому на основі вищевикладеного доходимо висновку: тяга до контролю і тоталітарності – характерна для чималої кількості людей, так само, як і прагнення боротися за свою свободу будь-якими методами.

Список використаних джерел

1. Орвелл, Джордж. Колгосп тварин / Пер. з англ. Ю. Шевчука. Київ : Видавництво Жупанського, 2015. – 120 с.

Бушнін М. Є., здобувач вищої освіти 2 курсу, гр. КІ-203
Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СЕНС ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ: ВІЧНІСТЬ ЧИ КОНЕЧНІСТЬ?

Проблема сенсу людського буття за визначенням хвилює людство. Світ навколо настільки несподіваний і недосліджений, а життя людини настільки коротке... Тож здавна мисляча особистість завжди задає собі питання «В чому суть мого буття?» і відповідь на нього – неоднозначна, бо факт смерті (конечності) суперечить бажанню безсмертя (вічності) у реальному житті.

На жаль, чи то може на щастя, правильної відповіді немає. Багато людей та вчених називали смерть основою існування, адже це логічний кінець. Інші ж вважають, що безсмертя це те, до чого необхідно тягнутися.

Думаю всім відомо, що ще із сивої давнини люди мріяли отримати вічне життя. Прикладом цього можна назвати легенди та міфи всіх без винятку народів, що населяють нашу планету. Згадаємо також про те, як алхіміки намагалися добути філософський камінь, що мав дарувати вічне життя.

Багато людей навіть возводять смерть в культ, вважаючи, що єдиним правильним, істинним може бути тільки кінець життя. В багатьох релігіях смерть стає деяким сенсом, адже після смерті душа начеб то очищується і стає чимось новим, ідеальним. Тільки після смерті, позбавившись грішного тіла, можна досягнути ідеалу, піднятися над матерією.

Мені досить важко точно сказати, у чому сенс буття. Це може бути як смерть, так і безсмертя, бо безсмертя чомусь завжди асоціюється з безкінечним життям. Але наразі все ж таки віддам перевагу безсмертю, проте не фізичному.

Навіщо людям безсмертя? Більшість просто бояться смерті, саме тому придумали життя після смерті. До речі, в такі екзистенціальні моменти питання світоглядної істини й виникають. Чому? Життя після смерті має підґрунтя, тобто зароджується світла ідея продовження існування, формується ідеальний образ людського буття. Але досягнути смислу можна тільки в кінці життя. Тобто треба прожити життя і померти, щоб отримати шанс на щось ідеальне та нове. Чи не здається, що поняття смерті та безсмертя в цій ідеології змішані?

Проте зараз не про це. Теорій про вічне життя вистачає. Прикладом є хоча б вищезгадані міфічні істоти, що можуть жити віками, тисячоліттями, а то навіть і вічно. Так, згадаймо вампірів. Такого роду істот не прийнято вважати людьми, але їх наявність чітко демонструє наскільки вони можуть бути водночас привабливими і потворними. Авжеж, за міфами, переказами, легендами, їх можливості завжди були вищими, ніж у людей, але в той же час факт безсмертя стирає ту людяність, що могла бути у них на початку життя. Гуманізм в таких істотах здебільшого зникає під впливом часу. Егоїзм же прогресує.

Тепер уявімо, що одна чи дві людини (нехай навіть дуже добрі та люблячі!) зможуть жити вічно в стандартному розумінні цього слова. Хвороби більше не страшні для них, а